

Kotbiel קולבייל

הידיעות הראשונות אודות היהודים בקולבייל מגיעות משלהי המאה ה-18. התפתחות ניכרת של הקהילה היהודית חלה במהלך המאה ה-19. 125 יהודים חיו בעיירה ב-1820, ובמחצית המאה הקהילה מנתה כבר 820 בני אדם, מה שהיווה יותר ממחצית תושבי קולבייל. באותה התקופה קמה קהילה עצמאית. מההתכתבות הרשמית בעניין כינון הקהילה היהודית העצמאית במקום, והתנתקותה מזו של קארצ'ב, שנוהלה ב-1853, נובע כי קהילת קולבייל העסיקה כבר רב, עמד כבר לרשותה בית כנסת, בית ספר ובית עלמין.

בית העלמין מוקם כ-600 מטר צפונית-מערבית מכיכר השוק, על מגרש בצורת רבוע, והשתרע על חצי ההקטר. אנו יכולים גם להניח כי נטמנו בו רבני קולבייל, בין השאר נתן נוטע בר צבי הכהן דונר, שכיהן מ-1894. בתקופת כהונתו הרבנית קהילת קולבייל הגיעה לשיא התפתחותה, והיוותה יותר מ-80 אחוז מאוכלוסיית העיירה (2077 יהודים).

בשל הרעה ההולכת והמעמיקה של המצב הכלכלי מיד בתום מלחמת העולם הראשונה ובעקבותיה, והמשבר שהחל אז, יותר ויותר יהודים הגיעו להחלטה להגר אל הערים הגדולות ולחוץ לארץ. ערבמלחמת העולם השנייה בקולבייל חיו 704 יהודים בלבד.

במהלך מלחמת העולם השנייה והשואה, כבר אחרי חיסול הגטו, הגרמנים ביצעו הוצאות להורג בשטח בית העלמין היהודי. בינואר 1943 הם חיסלו משפחה יהודית בת ששה ילדים, שהסתתרה, ובדצמבר – עוד 5 בני אדם. הקבורה האחרונה נערכה באפריל 1945. אז נטמנו שם שתי נשים שנרצחו על ידי כנופייה חמושה. יש גם לזכור כי ב-1944 באיזור קולבייל נמצא גם חוג החנית של הצבא האדום, ובסביבת הימצאו של בית העלמין נערכו קרבות קשים. בשטחו ניכרים עד היום עקבות של חפירות של עמדות הגנה. בתום המלחמה התושבים המקומיים השתמשו במצבות האבן לצרכי בנייה, בין השאר לצרכי ריצוף של תעלת השקיייה וגשרונים.

כעת בית העלמין נמצא ביער סבוך, צומחים בו אורנים. אפשר להגיע אליו מרחוב קילינסקייגו, בפנייה אחר כך בדרך עפר, הנמצאת בצדו המערבי של היער. גבולות בית העלמין כבר נמחקו,

אין זכר למבנה פנימי של השבילים או הקברים. בחלקו הדרומי של בית העלמין נשתמרה מצבה אחת – לזכר יצחק בן אברהם דוד הלוי, שנפטר ב-22 ביולי 1938. בסמוך למצבה זו מונחים שברי 20 מצבות נוספות. על אחת מהן אפשר לקרוא את שמו של הנפטר – משה בן גרשון הלוי שטיימן. אחת המצבות מבית העלמין בקולבייל נמצאת במכון ההסטורי היהודי בווארשה. רשימת המצבות נמצאת באתר האינטרנט של הקרן לתיעוד בתי העלמין היהודיים בפולין:

https://cemetery.jewish.org.pl/list/c_39.